

Sjekkliste for egenrevisjon

60 HONNING

© Stiftelsen Norsk Mat
Versjon 2023.10

Spørsmål som krever dokumentasjon vises med symbolet

Denne sjekklista er for deg som driver med honningproduksjon eller har planer om å begynne med det. I tillegg til denne sjekklista skal du fylle ut sjekklister Helse, miljø og sikkerhet. Hvis du produserer andre ting enn honning, må du fylle ut egne sjekklister for det. Bruk også Håndboka og noteringsskjemaet i den Sjekklista har flere henvisninger til Håndboka, som gis ut av Honningcentralen. Håndboka hjelper deg når du skal fylle ut sjekklista. Som du vil se, har sjekklista også mange henvisninger til et noteringsskjema fra Håndboka. Som birøkter plikter du å ta vare på en del opplysninger om drifta. De fleste kravene følger av lover og forskrifter, og noen krav har næringen pålagt seg selv. Noteringsskjemaet er et godt hjelpemiddel for deg til å oppfylle disse kravene. Det består av 9 deler. Du kan skrive ut både kapitlene i Håndboka og del 1–9 av noteringsskjemaet fra Honningcentralens nettsider. Produserer du økologisk honning? Om noen av kravene i denne sjekklista kommer i konflikt med særkravene fra Debio, er det Debio-kravene som gjelder.

60.1 REGISTRERING

60.1.1 Er bigården din merket med navn, adresse og telefonnummer? Og har hver enkelt bikube et unikt nummer som identitetsmerke?

Merk bigården riktig, slik at myndigheter og andre kan vite hvem som eier den.

§ Krav

Landdyrsporbarhetsforskriften	Lovkrav
-------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.1.2 Har du registrert alle bigårdsplassene dine hos Mattilsynet?

Når du oppretter en bigårdsplass, må du registrere den i Mattilsynets sentrale register seinest én dag i forveien. Dette gjør du enklest ved å fylle ut skjemaet «Registrer/oppdater birøkt» i Mattilsynet skjematenester (MATS).

§ Krav

Skjema for registrering av bigård	Informasjon
-----------------------------------	-------------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.1.3 Har du meldt fra til Mattilsynet om bigårdsplasser som du ikke lenger bruker?

Når du legger ned en bigårdsplass, må du melde fra om det innen 30 dager. Dette gjør du enklest ved å fylle ut skjemaet «Registrer/oppdater birøkt» i Mattilsynet skjematenester (MATS).

§ Krav

Landdyrsporbarhetsforskriften	Lovkrav
Registreringsskjema	Informasjon

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.1.4 Er du registrert som honningselger hos Mattilsynet?

Registrer deg dersom du selger honning til butikker, markeder o.l.

Alle birøktere som vil selge honning, skal registrere seg hos Mattilsynet. Denne registreringen kommer i tillegg til registreringen av bigårdsplasser. Hvis du skal selge til lokalmarkedet, det vil si Bondens marked, torget, lokale butikker og ellers i nærområdet, skal du registrere dette som «Omsetning av animalsk råvare direkte fra produsent». Dette gjør du ved å fylle ut skjemaet «Ny næringsmiddelvirksomhet inkl. matkontaktmaterialer» i Mattilsynets skjematenester (MATS).

Ikke registrer deg hvis du leverer alt til en innkjøper e.l.

Du behøver ikke å registrere deg hvis du leverer all honningen din til en grossist. Det er heller ikke nødvendig dersom du bare tilfeldig leverer varer fra honningproduksjonen din direkte til sluttforbrukere.

Mattilsynet ønsker å ha oversikt over primærprodusenter som omsetter varer i større omfang enn bare tilfeldige leveranser til venner og kjente

§ Krav

Skjema for registrering	Informasjon
Forklaring til produksjonsformer i skjematenesten	Informasjon
Bruk av Mattilsynets skjemateneste	Informasjon

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.1.5 Selger du honning i stor skala, og er du i så fall registrert hos Mattilsynet som honningvirksomhet?

Hvis du skal selge honning i stor skala eller fungere som grossist, det vil si ta imot honning fra andre for videreforedling og salg, må du registrere gården din som honningvirksomhet. Dette gjør du i Mattilsynets skjematenester (MATS).

§ Krav

Næringsmiddelhygieneforskriften	Lovkrav
Lokalmat - honning	Informasjon

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.1.6

Oppfyller du vilkårene for å flytte biene dine i Norge?

Skal du flytte bier mellom bigårder i Norge, må biene komme fra en bigård der biene i løpet av de to siste årene har gjennomgått disse undersøkelsene med negativt resultat:

- klinisk undersøkelse for lukket yngelrâte, åpen yngelrâte, steinyngel og liten kubebille,
- visuell undersøkelse for varroainfeksjon (gjelder kun ved flytting innenfor region A eller B, se vedlegg II til landdyrforflytningsforskriften), og
- mikroskopisk undersøkelse for trakémiddinfeksjon (gjelder kun ved flytting fra sone B2 til andre deler av landet, se vedlegg II til landdyrforflytningsforskriften) .

Birøktere som har gjennomgått og bestått kompetansekurs kan selv sørge for undersøkelsene i egne bigårder. De må melde fra til Mattilsynet om at gjør dette. Birøktere uten nødvendig kompetansekurs må få veterinær eller Mattilsynet til å utføre undersøkelsene.

Det er bare birøktere med kompetansekurs som kan opprette svermebigårder. I svermebigårder skal undersøkelsene også gjøres selv om det ikke skal flyttes bier derfra.

Bier | Mattilsynet

§ Krav

Landdyrforflytningsforskriften	Lovkrav
Registrere bigårdsplasser og flytte bier i Norge	Informasjon

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2 SMITTEVERN

60.2.1 Setter du inn tiltak for å opprettholde god hygiene i bigården?

Sørg for god hygiene i bigården din, da bidrar du til å opprettholde god helse i norsk birøkt. Rengjør bikuber og bimateriell jevnlig, og skifte ut vokstavler når det er nødvendig (se kapittel 4 i *Håndboka*).

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.2

Melder du fra til Mattilsynet ved mistanke om eller påvisning av liste 2- eller liste 3-sykdommer?

Meld umiddelbart fra til Mattilsynet hvis du oppdager eller har mistanke om følgende liste 2-sykdommer:

- lukket yngelrâte
- åpen yngelrâte
- steinyngel
- liten kubebille (*Aethina tumida*)
- tropilaelapsmidd

Meld fra til Mattilsynet så fort som mulig hvis du oppdager eller har mistanke om varroainfeksjon eller oppdager trakémiddinfeksjon.

Meld ellers fra til veterinær ved unormal dødelighet, andre tegn på alvorlig sykdom eller vesentlig redusert produksjonstakt av ukjent årsak hos bier.

Unntak fra meldeplikten

Hvis bigården din ligger i region C , trenger du ikke å melde fra om varroainfeksjon (se vedlegg II til landdyrforflytningsforskriften). Hvis bigården din ligger i sone B1, trenger du ikke å melde fra om trakémiddinfeksjon (se vedlegg II i landdyrforflytningsforskriften og kapittel 7 i Håndboka).

§ Krav

Informasjon om bier	Informasjon
Landdyrforflytningsforskriften	Lovkrav
Dyrehelseforskriften	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.3

Har du i følgende situasjoner satt inn tiltak for å hindre smittespredning:

- ved mistanke om eller påvisning av liste 2-sykdom uansett landsdel
- ved påvist varroainfeksjon utenfor region C
- ved påvist trakémiddinfeksjon utenfor sone B1?

Hvis du har mistanke om eller fått påvist en liste 2-sykdom i bigården din, skal verken bier, bieprodukter eller brukt kubemateriell føres ut av bigården. Du plikter også å iverksette tiltak for å hindre smittespredning og bekjempe sykdommen, og du skal sette opp Mattilsynets varselskilt. Du skal også sørge for at bigårdens journal over produksjon, helse og sporbarhet ajourføres. Du finner mer informasjon om dette i kapittel 7 i Håndboka.

Hvis biene viser kliniske tegn på varroa- eller trakémiddinfeksjon, skal de ikke føres ut av bigården (ikke bringes i kontakt med bier i andre bigårder) inntil annet er bestemt.

Unntak fra plikten til å iverksette tiltak

Det er lov å omsette eller flytte bier med kliniske tegn på varroainfeksjon i region C (se vedlegg II til landdyrforflytningsforskriften). Det er også lov å omsette eller flytte bier med kliniske tegn på trakémiddinfeksjon i sone B1 (se vedlegg II til landdyrforflytningsforskriften).

§ Krav

Landdyrforflytningsforskriften	Lovkrav
Forskrift om dyrehelse (dyrehelseforskriften)	Lovkrav

60.2.4

Har du overholdt forbudet mot å føre bier i alle utviklingstrinn og kubemateriell fra region C til region A og B?

Det er forbudt å overføre bier i alle utviklingstrinn fra egg til fullt utviklede bier (imago) og brukt kubemateriell fra region C til region A og B (se vedlegg II til landdyrforflytningsforskriften). Dette er viktig for å forebygge spredning av varroainfeksjon.

Unntak fra forbudet:

Det er tillatt å overføre brukt kubemateriell som ikke har vært i kontakt med bier de siste 10 døgnene. Du finner mer informasjon om dette i kapittel 7 i Håndboka.

Det er også tillatt å overføre bidronninger på følgende vilkår:

- Før avsendelse skal bidronningene være visuelt undersøkt under stereolupe i et bifritt rom og funnet fri for varroainfeksjon.
- Bidronningene skal sendes til mottakeren i lukkede bur som hvert inneholder én enkelt bidronning og maksimum 20 følgebier. Følgebien skal komme fra en bigård mottakerregionen som har gjennomgått alle undersøkelser som kreves for å flytte bier internt i Norge.
- Ved ankomst til mottakeren skal følgebien destrueres og bidronningene undersøkes visuelt for varroamidd. Bidronningene kan bare innføres i mottakerbigården dersom resultatet av undersøkelsen er negativt.

§ Krav

Landdyrforflytningsforskriften	Lovkrav
--------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.5 Har du overholdt forbudet mot å føre bier og yngel ut av sone B1?

Det er forbudt å overføre fullt utviklede bier (imago) fra sone B1 til andre deler av landet (se vedlegg 1 til *birøktforskriften*). Dette er viktig for å forebygge spredning av **trakémidd**. Du finner mer informasjon om dette i kapittel 7 i *Håndboka*.

§ Krav

Landdyrforflytningsforskriften	Lovkrav
--------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.6 Har du overholdt flytteforbudet i forbindelse med plantesykdommen pærebrann?

Fra 1. mai til 25. september er det forbudt å flytte bikuber til, innenfor og ut av kommuner som ligger i bekjempelsesonen for plantesykdommen **pærebrann**. Du kan imidlertid søke Mattilsynet om dispensasjon fra flytteforbudet.

§ Krav

Forskrift om tiltak mot pærebrann	Lovkrav
-----------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.7 Setter du inn tiltak for å forebygge sverming fra bigården din?

For å redusere faren for sykdomsspredning og for å unngå at mennesker blir plaget, skal du ha tiltak som forebygger sverming fra bigården (se kapittel 4 i *Håndboka*).

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.8 Plasserer du innfangede svermer i en svermebigård?

For å hindre spredning av smittsomme sykdommer skal du plassere svermer av ukjent opprinnelse i en egen svermebigård.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.9 Flytter du innfangede svermer etter fire dager?

For å hindre spredning av meldepliktige sykdommer skal du sette innfangede svermer i en tom, rengjort kube med byggeanvisning eller byggevokstavler. Etter fire dager skal du flytte biene over i en rengjort kube med byggevokstavler. Den brukte voksen skal sendes til omsmelting eller brennes.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.10 Er dronning og bifolk norske?

For at du skal få honningen din godkjent som norsk honning (KSL-honning) må dronning og bifolk være norske. Du kan bruke importerte dronningegg og importert dronesæd og fortsatt få honningen godkjent som norsk. Honningproduksjonen regnes derimot ikke som norsk hvis du har brukt importerte dronninger og dronningceller.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.11 Unngår du å bruke brukt kubemateriell fra utlandet?

Det er forbudt å importere brukt kubemateriell, men det er tillatt å importere brukt honningbehandlingsutstyr som er rengjort og desinfisert.

§ Krav

Forskrift om birøkt	Lovkrav
---------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.12 Kontrollerer du bier fra svermebigårder før du tar dem inn i en ordinær bigård?

Når du skal flytte bier fra en svermebigård til en ordinær sertifisert bigård, må du kontrollere biene for bestemte sykdommer (se del 2 av noteringsskjemaet). Er du sertifisert birøkter, kan du gjøre dette selv. Hvis ikke må du få Mattilsynet til å kontrollere det.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.13

Kommer bier (inkludert dronninger) og utbygde vokstavler som du har kjøpt, fra en registrert bigård?

Bare sertifiserte bigårder har lov til å selge utbygde vokstavler og bier. Dette gjelder bier i alle utviklingstrinn fra egg til imago (fullt utviklede bier). Vi anbefaler at du ber om en skriftlig bekreftelse på at bigården du kjøper fra, er sertifisert, for eksempel en kopi av noteringsskjemaets del 2, sammen med en kopi av selgers sertifiseringskursbevis.

§ Krav

Skjema for registrering	Informasjon
-------------------------	-------------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.14 Kan du bekrefte at kubemateriell du har kjøpt brukt, er rengjort og ikke har vært i kontakt med bier de siste 10 døgnene?

Ikke-sertifiserte gårder kan selge brukt kubemateriell (unntatt utbygde vokstavler) dersom materialet er rengjort og ikke har huset bier de siste 10 døgnene før de flyttes.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.15 Har du notert datoen og bikubenes identifikasjonsmerke hver gang du har flyttet bifolk mellom registrerte bigårdsplasser?

Du skal alltid notere datoen og identifikasjonsmerket for bikubene når du flytter bifolk mellom registrerte bigårdsplasser. Ta vare på notatene i minst 5 år.

§ Krav

Landdyrsporbarhetsforskriften	Lovkrav
-------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.2.16

Fører du liste over alle forsendelser av bier, kubemateriell og vokstavler til og fra registrerte bigårder ved kjøp, salg, utleie, utlån og gaver?

Du skal føre fortløpende liste over alt du sender eller mottar av bier, brukt kubemateriell og utbygde vokstavler. Ta alltid med datoen, hva forsendelsen gjelder (dronninger, bifolk, egg, vokstavler, kubemateriell, osv.), og navn og adresse til avsender og mottaker. Hvis forsendelsen går mellom to sertifiserte bigårder, kan du føre opplysningene i del 3 av noteringsskjemaet.

Det er ikke tillatt å innføre bier eller utbygde vokstavler fra usertifiserte bigårder.

§ Krav

Landdyrsporbarhetsforskriften	Lovkrav
-------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.3 SYKDOMSBEHANDLING

60.3.1 Sikrer du at biene ikke blir tilført forbudte stoffer, og at honningen ikke inneholder restmengder av forbudte stoffer, forurensende stoffer eller restmengder av veterinærpreparater?

Som birøkter er du ansvarlig for å sikre at biene dine ikke blir tilført forbudte stoffer, og at honningen din ikke inneholder restmengder av forbudte stoffer, forurensende stoffer eller restmengder av veterinærpreparater. Dette skal sikre at honning er et rent produkt (se kapittel 4 og 7 i *Håndboka*).

§ Krav

Matloven	Lovkrav
Håndboken	Bransjekrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.3.2 Fører du liste over sykdomsbehandlinger med dato og behandlingstype?

Ved kjemisk sykdoms- og parasittbehandling hos bier er det kun tillatt å bruke godkjente legemidler. Du er ansvarlig for å føre liste over all sykdomsbehandling. Noter datoen og hva slags preparat eller metode biene har blitt behandlet med. Til dette kan du bruke del 5 av noterings skjemaet.

§ Krav

Håndboken	Bransjekrav
-----------	-------------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.4 AVL

60.4.1 Har du sikret at du ikke har flyttet bier i konflikt med reinavlsområder?

Innenfor et reinavlsområde er det bare tillatt å holde bier av den rasen som området er godkjent for. Det er egne bestemmelser for blant annet vandring ut og inn av et reinavlsområde. Du skal melde fra om slik vandring til birøkterlaget i fylket ved det faglige utvalget for biavl innen 1. oktober samme år.

§ Krav

Forskrift om avlsfremmende tiltak på bier	Lovkrav
---	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.4.2 Har du sikret at du ikke har flyttet bier i konflikt med parestasjoner?

Vandring ut og inn av områder rundt parestasjoner eller innføring av avlsmateriale i form av embryo og sæd til slike områder må ikke skje uten skriftlig tillatelse fra Norges Birøkterlag. For at Birøkterlaget skal gi slik tillatelse, må det ikke være fare for skade på pågående avlsarbeid. I tillegg må bestemmelser om forebygging av sykdom være oppfylt.

§ Krav

Forskrift om avlsfremmende tiltak på bier	Lovkrav
---	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.5 FØRING

60.5.1 Fører du biene på en slik måte at det ikke utgjør fare for honningforfalskning?

For å unngå honningforfalskning (honning iblandet sukker) må du sørge for at biene ikke har tilgang på flytende fôr etter at trekket har startet (jf. kapittel 5 i *Håndboka*).

§ Krav

Forskrift om honning	Lovkrav
Håndboken	Informasjon
Håndboken	Bransjekrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.5.2 Dokumenterer du føringstidspunkter, fôrmengde og fôrtype?

Til dette kan du bruke del 4 av noteringsskjemaet. Ved å føre riktig med den rette fôrkvaliteten unngår du honningforfalskning.

§ Krav

Håndboken	Lovkrav
-----------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.6 VOKSHÅNTERING

60.6.1

Tar du vare på bivoksen?

Bivoks skal ikke forlate vokskretsløpet. Voks fra kasserte rammer leveres inn til voksmottak, eventuelt gjenbrukes i egen drift.

§ Krav

Håndboka	Bransjekrav
----------	-------------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.6.2

Sørger du for nødvendige hygienetiltak og forsvarlig oppbevaring av voks mm.?

Du må sørge for nødvendig rengjøring eller utskifting av brukt bikubemateriell, utbygde vokstavler, klær, fottøy og annet utstyr som brukes i bigården. Bikuber som ikke inneholder levende bier og utbygde vokstavler som ikke er i bruk, skal oppbevares slik at ikke bier har tilgang til dem.

Voks på lager eller på vei til vokspresseri skal ikke komme i kontakt med levende bier. Voksbiten skal heller ikke ligge slengt i bigården.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.6.3 Unngår du å bruke bieprodukter fra utlandet eller andres bigård i Norge, bortsett fra godkjent voks?

Du skal ikke bruke bieprodukter (honning, bivoks, pollen, propolis, dronninggelé) fra utlandet eller andres bigård i Norge. I utgangspunktet kan du bare bruke norsk, varmebehandlet byggevoks. I enkelte tilfeller er det tillatt å bruke importert voks som er varmebehandlet ved minimum 120 °C i 30 minutter. Du kan bruke utbygde vokstavler fra andre så lenge animaliebiproduktregelverket overholdes.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.6.4 Kan du dokumentere at du bare bruker varmebehandlet voks?

Voksløseleverandører må kunne levere en erklæring om at voksen de selger, er presset og varmebehandlet ved minimum 120 °C i 30 minutter.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.7 BEHANDLING, PAKKING OG LAGRING AV HONNING

60.7.1 Merker du honning til salg og gaver riktig?

All honning du pakker til salg og gaver, skal være tydelig merket. Dette må være med:

- varebetegnelse
- nettovekt
- best før-dato
- navnet/firmanavnet ditt og adressen din
- en tydelig advarsel om at produktet ikke må gis til barn under 12 måneder

Du finner mer informasjon om riktig merking i kapittel 5 i *Håndboka*.

§ Krav

Forskrift om advarselsmerking av honning	Lovkrav
Håndboken	Bransjekrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.7.2 Selger du honningen din i ny og ren emballasje som er godkjent for bruk til næringsmidler?

Honning til forbrukere skal tappes i ny og ren emballasje. Emballasjen skal være godkjent for bruk til næringsmidler. Vi anbefaler at du sjekker med den du kjøper emballasjen fra, om emballasjen er godkjent.

§ Krav

Matkontaktforskriften	Lovkrav
Håndboken	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.7.3 Transporterer du honning med påsatt lokk og i lukket vogn eller henger med presenning?

Birøkter er ansvarlig for, ved egen eller delt transport med andre, å sikre at honning transporteres på en hygienisk måte til mottakssted (jf. kapittel 5 i *Håndboken*).

§ Krav

Håndboken	Lovkrav
-----------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.7.4 Behandler du honningen slik at den holder riktig kvalitet?

Forskrift om honning stiller visse krav til kvaliteten på honning. Noen viktige kriterier for at et produkt kan kalles honning, er at det

- ikke skal være gjæret
- ikke skal ha fremmed smak eller lukt
- som hovedregel ikke skal inneholde over 20 prosent vann ved salg
- ikke skal være (varme-)behandlet på en slik måte at det endrer karakter

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Følger du med på risikofaktorer med tanke på gjæring?

For å ha kontroll med at honningen ikke gjærer, må du kontrollere vanninnholdet i honningen ofte og jevnlig registrere temperaturen og luftfuktigheten i slyngerom og varme-/tørkerom. Merk deg også om det er sterke eller uvanlige lukter i rommet, for det er også noe som kan gå utover kvaliteten på honningen.

Bruk gjerne del 9 av noteringsskjemaet til å registrere det du observerer. Du finner mer informasjon i kapittel 5 i *Håndboka*.

Har du kontroll med farer for mattryggheten?

Du skal ha gjennomgått drifta på gården for å kartlegge farer, og du skal ha kontroll med farer når honningen håndteres – både før og etter høsting. Sørg alltid for god hygiene når du behandler honning.

Bruk gjerne del 7 av noteringsskjemaet til å dokumentere de farene du har kartlagt, og notere hva du kan gjøre for å forhindre at noe går galt.

Du finner mer informasjon om dokumentasjonskrav, hygienekrav og kvalitetskrav i kapittel 5 i *Håndboka*.

§ Krav

Forskrift om honning	Lovkrav
Håndboken	Bransjekrav

60.8 GENERELLE KRAV FOR DE SOM IKKE HAR ANDRE PRODUKSJONER ENN HONNING

60.8.1 Er nødvendig dokumentasjon knyttet til KSL og drifta oversiktlig og tilgjengelig for dem som skal se den?

Sørg alltid for å ha oversikt over aktuell dokumentasjon. Oversikten behøver ikke være detaljert. For dokumenter som er viktige for den daglige drifta, bør det finnes en skriftlig oversikt, slik at andre personer i drifta kan finne dem ved behov.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Eksempler på aktuell dokumentasjon:

- tilsynsrapporter
- rapporter fra el-kontroller

Har du blitt trukket ut til KSL-revisjon?

Hvis du skal få KSL-revisjon (revisjon utført av Matmerk), plikter du å ha all nødvendig dokumentasjon lett tilgjengelig, uansett hvilket dokumentasjonssystem du har brukt. Alle dokumentasjonskrav er spesifikt angitt i KSL-standarden.

Ta vare på tilsynsrapporter

Ta vare på offentlige tilsynsrapporter, så du kan dokumentere det når du har hatt tilsynsbesøk. Selv om det ikke er funnet avvik eller mangler hos deg, bør du kreve å få en skriftlig rapport for å kunne dokumentere tilsynet.

Hvor lenge skal dokumentene oppbevares?

Når det stilles krav om dokumentasjon, er hovedregelen er at du skal oppbevare dokumentene så lenge de er aktuelle og har betydning for drifta. I noen tilfeller angir regelverket hvor lenge dokumentene skal arkiveres. Dette står i så fall i veiledningen til de spørsmålene i sjekklista det gjelder.

60.8.2 Har du oversikt over alle driftsmidler du har kjøpt, og alle produkter du har solgt fra bigården (ett ledd fram og ett ledd tilbake)?

Hvem kjøper du fra?

Det skal være mulig å spore hvor du har kjøpt driftsmidlene du bruker på gården, slik som fôr, voks og legemidler til bier. Så langt det er praktisk mulig, skal det også kunne spores hvor på gården driftsmidlene er brukt.

Hvem selger du til?

Det skal også være mulig å spore hvem du selger produktene dine til. Ved direkte salg skal næringsmidler du selger, være hensiktsmessig merket eller identifisert for at de skal være lettere å spore.

Bruker du regnskapet som grunnlag for sporingen?

Hvis du bruker regnskapet med bilag til å spore kjøp og salg, må regnskapet være lett tilgjengelig. Det generelle sporingskravet er at det skal være mulig å spore ett ledd fram og ett tilbake.

Hvorfor er det viktig å kunne spore det du kjøper og selger?

Sporingsopplysningene skal særlig bidra til å

- sikre rask og målrettet tilbaketrekking av fôr- og matvarer som ikke er trygge
- gi grunnlag for målrettet og nøyaktig informasjon til forbrukerne om maten
- sette tilsynsmyndigheten i stand til å vurdere og eventuelt håndtere risikoer som produsentene ikke kan håndtere på egen hånd

§ Krav

Matlovsforskriften	Lovkrav
Bokføringsloven	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.8.3 Kan du dokumentere at brukt utstyr som du har kjøpt fra utlandet, var rengjort og eventuelt desinfisert før det ble sendt til Norge, og at denne behandlingen ble gjort etter at du mottok utstyret?

Import av brukt utstyr til birøkt-, husdyr- og planteproduksjon kan utgjøre en risiko for spredning av dyresykdommer og planteskadegjørere. Dette gjelder jordarbeidings- og høstestyr, alle typer innredning, gulv, melkeutstyr, fôringsutstyr, utstyr til håndtering av gjødsel og annet utstyr som har vært i kontakt med jord, dyr eller avføring fra dyr i andre land. Importert bivoks, bivoks kjøpt i utlandet eller på nett fra utenlandske forhandlere utgjør en stor risiko for spredning av biesykdommer.

Reduser risikoen for å spre sykdommer og skadegjørere

For å redusere denne risikoen skal alt slikt utstyr være rengjort og eventuelt desinfisert med anerkjente metoder og godkjente desinfeksjonsmidler før det sendes til Norge. For at vask og desinfeksjon skal være effektivt, må utstyret demonteres først.

Dokumentasjon/sertifikat på at utstyret er rengjort og eventuelt desinfisert, skal følge med når utstyret ankommer mottakeren i Norge.

Du må også vaske og eventuelt desinfisere utstyret på nytt etter at det ankommer hos deg. Deretter skal det stå tørt i minimum 14 dager før det tas i bruk.

§ Krav

Forskrift om forbud mot innførsel av dyr og smitteførende gjenstander	Lovkrav
---	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.8.4 Forebygger og bekjemper du skadedyr?

Du skal drive systematisk forebyggende arbeid mot skadegjørere. Hvis du likevel har problemer med skadedyr (for eksempel mus, rotter og fugler) som kan påvirke mattryggheten eller produktkvaliteten, skal du notere hva problemet er, hvor problemet er, og hva du gjør for å løse det.

§ Krav

Forskrift om skadedyrsbekjempelse	Lovkrav
-----------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.8.5 Dersom du har observert skadedyr som kan gå utover mattryggheten, dokumenterer du hvor de finnes, og hvor mye det finnes av dem? Og har du satt i gang tiltak for å bekjempe dem?

Dersom du får skadedyrproblemer som kan gå utover mattryggheten, og som du ikke klarer å løse med ordinære bekjempelsestiltak, skal du ha en rutine for å registrere og iverksette tiltak som raskt og effektivt får bukt med problemene.

§ Krav

Næringsmiddelhygieneforskriften	Lovkrav
---------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.8.6 Har du dokumentert hvilke skadedyrmidler du bruker, og hvor disse er plassert?

Du skal dokumenteres hvilke skadedyrmidler du har brukt, og hvor de er plassert. Dette kan du gjøre på et kart eller ved hjelp av en enkel skisse.

§ Krav

Forskrift om skadedyrsbekjempelse	Lovkrav
-----------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.8.7 Vet du at du skal melde fra til Mattilsynet og varemottakerne hvis du mistenker at produktene dine er helseskadelige, og at du i så fall skal ha rutiner for å tilbakekalle de aktuelle produktene?

Hvis du har grunn til å mistenke at du har solgt helseskadelige produkter, skal du umiddelbart varsle Mattilsynet og varemottakerne dine. Videre skal du stanse omsetningen eller trekke tilbake produktene fra markedet for å forebygge eller redusere eventuelle skadevirkninger.

§ Krav

Matloven	Lovkrav
----------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.8.8 Leverer du alt farlig avfall til godkjent mottak?

Hva er farlig avfall?

Farlig avfall er avfall som er skadelig for mennesker, dyr og miljø. Alle som oppbevarer, transporterer eller håndterer farlig avfall, skal treffe nødvendige tiltak for å unngå skade på mennesker, dyr og miljø.

Hold det farlige avfallet for seg selv

Farlig avfall skal ikke blandes sammen med annet avfall. Ulike typer farlig avfall skal heller ikke blandes sammen dersom det kan skade miljøet eller gjøre det vanskelig å håndtere avfallet videre på en god måte.

Lever alltid farlig avfall til et godkjent mottak.

Eksempler på farlig avfall er

- rester av plantevernmiddel
- oljerester
- spillolje
- malings- og lakkrester
- elektrisk og elektronisk avfall
- bly- eller nikkelkadmiumholdige batterier
- ikke rengjort tomemballasje

Emballasje som du har rengjort i tråd med veiledningen på etiketten, kan du levere sammen med annet avfall. Rester av biologiske preparater skal destrueres slik det er beskrevet på etiketten.

Har du mer enn 1 kilo farlig avfall i året?

I så fall skal du levere det til et godkjent mottak minst én gang per år. Enkelte steder kan man få en avtale om henting av farlig avfall.

El-avfall

Les mer om sortering av el-avfall på renas.no.

§ Krav

Forurensningsloven	Lovkrav
Avfallsforskriften	Lovkrav

60.8.9 Leverer du annet produksjonsavfall til godkjent mottak?

Eksempler på produksjonsavfall er

- landbruksplast
- metall
- papir
- papp
- bildekk og traktordekk
- bygg- og anleggsavfall

Det er forbudt å brenne produksjonsavfall åpent eller i småovner.

Produksjonsavfall skal ikke virke skjæmmende eller være til skade for miljøet

Hvis du har etterlatt, tømt eller oppbevart produksjonsavfall slik at det kan virke skjæmmende eller være til skade for miljøet, kan kommunen gi deg pålegg om å fjerne det, rydde det opp innen en viss frist eller dekke rimelige utgifter til fjerning eller opprydding av avfallet.

§ Krav

Forurensningsloven	Lovkrav
--------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

60.8.10 Bruker du landbruksfolie og annen emballasje fra leverandører som er medlem i Grønt Punkt Norge?

Sjekk fakturaer og regnskapsbilag

På fakturaer fra emballasjeleverandører som er medlem, er det påført et miljøgebyr. Hvilke leverandører du har brukt, vil du se på bilagene til regnskapet ditt. Er du usikker på om en leverandør er medlem, kan du be dem om å dokumentere det.

Hvorfor er dette viktig?

Medlemmene i Grønt Punkt Norge betaler et vederlag som blir brukt til ulike innsamlings- og gjenvinningsordninger for landbruksplast og annen emballasje. Hensikten er å sikre minst mulig forurensning og forsøpling fra landbruket.

Medlemsoversikt og mer informasjon

Du finner en oversikt over medlemmene i Grønt Punkt Norge og nyttig informasjon om kildesortering av landbruksplast på grontpunkt.no.

§ Krav

Grønt Punkt Norge AS	Bransjekrav
----------------------	-------------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

